

بررسی اشتغال در استان تهران و شهرستانهای آن بر پایه مدل «تغییر سهم»

سید احسان حائری*

چکیده

یکی از چالشهای مهم پیش روی هر دولتی در اقتصاد، اشتغال می باشد که بدون پرداختن به این مسأله پیشرفت و آبادانی کشور مفهوم واقعی خود را پیدا نمی کند و هر دولتی ملزم است تا معضل بیکاری را در کشور متبوعش حل نماید.

با توجه به مزایای فراوان کشور در زمینه های مختلف اقتصادی می توان فرصت های موجود را بهتر شناخت تا با استفاده از این شناخت، مدیریت لازم در زمینه اشتغال و رفع معضل بیکاری بهتر و راحت تر صورت پذیرد.

با توجه به اهمیت ویژه ای که مدل های اقتصاد منطقه ای در تجزیه و تحلیل اشتغال و ارائه راه حل مناسب جهت رفع مشکل بیکاری دارند و در کشور ما کمتر به این مدل ها پرداخته شده است. در این مقاله بر آنیم تا با استفاده از یکی از این مدل ها با عنوان مدل تغییر سهم مزیت های استان تهران و شهرستان های تابعه آن را طی سال های ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵، ۱۳۷۹ بررسی نماییم.

نتایج تحقیقات نشان می دهد که طی دوره زمانی ۱۳۵۵-۶۵ استان تهران فقط در فعالیتهای خدمات و سایر، دارای رشدی بالاتر از رشد مورد انتظار بوده است. طی این دوره فعالیتهای کشاورزی، معدن، صنعت و ساختمان دارای تغییرات ساختاری منفی بوده اند که نشان دهنده آن است که ترکیب فعالیتهای مذکور مطلوب نبوده است اما فعالیتهای دیگر از ترکیب مطلوبی برخوردار بوده اند. تغییرات ناشی از مزیت نسبی فعالیتهای در این دوره منفی بوده است که بیانگر عدم وجود مزیت نسبی و رقابتی در این استان نسبت به دیگر مناطق کشور است.

طی دوره زمانی ۱۳۶۵-۷۵ بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز، ساختمان و خدمات دارای رشدی بالاتر از متوسط ملی بوده اند و فقط بخش کشاورزی و سایر، رشدی کمتر از متوسط ملی دارند. در این دوره نیز فقط بخش کشاورزی و سایر هستند که تغییرات ساختاری منفی دارند که نشان دهنده ترکیب نامطلوب فعالیتهای موجود در این دو بخش است. در این دوره نیز به دلیل منفی بودن تغییرات رقابتی بخشهای کشاورزی، صنعت، آب و برق و گاز و خدمات، استان همانند دوره قبل در کل فاقد مزیت های نسبی و رقابتی نسبت به دیگر مناطق کشور می باشد.

طبق بررسیهای صورت گرفته برای سالهای پس از ۱۳۷۵ نیز تفاوت خاصی در تحلیلهای صورت گرفته به چشم نمی خورد.

۱- مقدمه

۱۳۷۹ از منابعی مانند آمارگیری از ویژگیهای اشتغال و بیکاری استخراج شده است که فقط در حد استان می باشند و آمار مربوط به شهرستانها موجود نیست. البته در مورد این مدل، چون معمولاً در فواصل ده ساله و بیشتر بکار گرفته می شود، برای سالهای بعد از ۱۳۷۵ نیز قابل استناد می باشد.

نکته دیگر اینکه شهرستانهای مورد بحث، بر اساس تقسیم بندی جغرافیایی سال ۱۳۵۵ تحلیل شده اند و شامل تمام شهرستانهای استان تهران در دوره های بعدی نیز می باشند (به دلیل عدم وجود فناوری اطلاعات نتوانستیم آمار کامل تمام شهرستانهای کوچک را برای هر سه دوره بدست آوریم).

۲- روش محاسبه مدل تغییر - سهم

روابط زیر یکی از روشهای محاسبه تغییر - سهم برای یک فعالیت در یک منطقه را نشان می دهند:

$$e_i = \left[\left(\frac{TE_i^*}{TE} \right) - 1 \right] \text{ سهم منطقه از رشد ملی (Share)}$$

$$e_i = \left[\left(\frac{TE_i^*}{TE_i} \right) - \left(\frac{TE^*}{TE} \right) \right] \text{ تغییرات ساختاری (Proportional shift)}$$

$$e_i = \left[\left(\frac{e_i^*}{e_i} \right) - \left(\frac{TE_i^*}{TE_i} \right) \right] \text{ تغییرات رقابتی (Competitive shift)}$$

$$\text{تغییرات رقابتی} + \text{تغییرات ساختاری} + \text{سهم منطقه از رشد ملی} = \text{رشد اشتغال منطقه} = \text{کل تغییرات (Total Shift)}$$

که در روابط بالا

اشتغال در فعالیت i در ابتدای دوره e_i

کل اشتغال در کشور در ابتدای دوره TE

کل اشتغال در انتهای دوره TE^*

اشتغال در فعالیت i در انتهای دوره e_i^*

اشتغال در فعالیت i در کشور در ابتدای دوره TE_i

اشتغال در فعالیت i در کشور در انتهای دوره TE_i^*

بدین ترتیب نتایج تغییر - سهم، برای کل فعالیتها در یک منطقه برابر با حاصل جمع هر کدام از اجزاء برای فعالیتها خواهد بود.

توسعه اقتصادی مطلوب، از اهداف سیاستگذاری هر کشوری می باشد. رشد اقتصادی در طول زمان، در آمد واقعی سرانه مردم را افزایش می دهد و در نهایت، سطح زندگی مردم را بهبود می بخشد. لیکن در اکثر کشورها مشاهده می شود که جریان توسعه، کلیه مناطق درون یک کشور را به گونه ای مساوی و برابر مورد توجه قرار نداده و همواره تفاوت های قابل ملاحظه ای در درجه توسعه یافتگی مناطق پدید می آید. از متغیرهای مهمی که سیاستهای مختلف رشد و توسعه در مناطق را تحت تأثیر قرار می دهد، اشتغال می باشد. تجربه نشان داده است که در میان مناطق مختلف یک کشور، نابرابریهای زیادی در امر اشتغال وجود دارد و این امر عمدتاً به دلیل نداشتن شناخت واقعی از سیاستهای متخذه در مناطق و ارزیابی تأثیر آنها بر متغیرهای مختلف اقتصادی از جمله اشتغال بوده است. بنابراین، شناخت وضعیت و تغییرات ساختاری اشتغال در بخشهای عمده اقتصادی در سطح استان و شهرستانهای تابعه، یک ضرورت است. بر این اساس، به دلیل اهمیت و سادگی روشهای اقتصاد منطقه ای بخصوص مدل تغییر - سهم در تجزیه و تحلیل و شناخت چگونگی رشد بخشهای مختلف اقتصادی، به منظور بررسی و تجزیه و تحلیل تفاوت های نرخ رشد اشتغال استان تهران با کل کشور و همچنین شهرستانهای تابعه با استان، از این مدل استفاده شده است تا به این سؤال اساسی پاسخ داده شود که رشد اشتغال موجود در استان و شهرستانهای تهران از کجا ناشی شده است. بر این اساس، نرخ رشد اشتغال در فعالیتهای عمده اقتصادی در استان تهران و شهرستانهای تابعه به سه جزء تفکیک می شود که عبارتند از: جزء اول: رشد ناشی از سهم ملی؛ جزء دوم: رشد ناشی از ساختار (ترکیب) فعالیتهای؛ و جزء سوم: رشد ناشی از مزایای رقابت منطقه ای در فعالیتهای.

نکته ای که در اینجا باید به آن توجه شود این است که تحقیق حاضر بر اساس آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران در سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ می باشد و آمارهای پس از این تاریخ تا سال

که در آن به کانونهای تجزیه و تحلیل و تفسیر اقتصادی نتایج تغییر-سهم در سطح صنعت تأکید دارد که بارزترین استفاده از مدل تغییر-سهم را تحلیل تغییرات منطقه‌ای در اشتغال در يك دوره زمانی معین می‌داند.

- مقاله‌ای که توسط Kingsley E. Haynes و Mustafa Dinc از دانشگاه جورماسون، باعنوان «کارایی منطقه‌ای در بخش تولید صنعتی یکپارچه‌سازی تغییر-سهم با تحلیل پوشش داده‌ها» در ۱۹۹۱ نوشته شده است که در این مقاله، مقصود نویسنده‌گان، یک رهیافت بسوی تحقیق در مورد ساختار اقتصاد منطقه‌ای، بهره‌وری بخشی و تأثیر مربوط به آن با استفاده از يك مدل تغییر-سهم اصلاح شده و تحلیل پوشش داده‌ها (DEA) می‌باشد.

۳-۲- برخی مطالعات انجام شده در ایران

- پایان‌نامه‌ای باعنوان «بررسی وضعیت اشتغال در استان سمنان و شناسایی مزیت نسبی از دیدگاه اشتغال» که توسط آقای محمد عبایی در ۱۳۷۹ در دانشگاه تربیت مدرس نگاشته شده است. در این پایان‌نامه، برای تعیین ترکیب ساختار اشتغال در سطح استان سمنان و شهرستانهای آن طی دو دوره ۱۳۵۵-۶۵ و ۱۳۶۵-۷۵ از مدل تغییر-سهم استفاده شده است. که نشان دهنده آن است که ترکیب بخشهای عمده اقتصادی در این استان مطلوب بوده و این موضوع طی دوره دوم در مقایسه با دوره اول مشهودتر است.

- تحقیقی که آقایان دکتر علی عسگری و علی گلی در ۱۳۷۸ در مورد استان همدان انجام داده‌اند و از تحلیل تغییر-سهم، برای بررسی چگونگی رشد اقتصادی استان همدان و شهرستانهای تابعه، طی دوره ۱۳۵۵-۷۵ برای فعالیتهای عمده اقتصادی استفاده شده است.

نتایج حاصل از این تحقیق، بیانگر آن است که اشتغال ایجاد شده در طی سالهای ۱۳۵۵-۶۵ در استان همدان و شهرستانهای آن (بجز نهاوند) بیش از حد انتظار بوده، ولی در دوره بعد (۱۳۶۵-۷۵) بجز شهرستان نهاوند که رشدی فراتر از انتظار داشته-استان و شهرستانهای دیگر (همدان، تویسرکان و ملایر) کمتر از حد انتظار رشد پیدا کرده‌اند. تغییرات ساختاری نیز

$$i = 1, \dots, n$$

$$\text{سهم کل} = \sum_i (e_i \left[\left(\frac{TE_i^*}{TE} \right) - 1 \right])$$

$$\text{کل تغییرات ساختاری} = \sum_i (e_i \left[\left(\frac{TE_i^*}{TE_i} \right) - \left(\frac{TE^*}{TE} \right) \right])$$

$$\text{کل تغییرات رقابتی} = \sum_i (e_i \left[\left(\frac{e_i^*}{e_i} \right) - \left(\frac{TE_i^*}{TE_i} \right) \right])$$

۳- نتایج برخی مطالعات تجربی

۳-۱- برخی مطالعات انجام شده در خارج از کشور - مقاله «الحاقی مضرب پایه به تحلیل تغییر-سهم» که توسط Balbir S. Sihag, Carol mc Donough در ۲۰۰۱ به رشته تحریر در آمده است. که در آن، تکنیک تغییر-سهم را با انتخاب توسعه یک روش شناسی، گسترش می‌دهد و شامل اقتصاد پایه و مدل تغییر-سهم می‌باشد. این الگو زمانی مفید است که تکنیک تغییر-سهم برای اقتصادهای بخشی بکار می‌رود و همچنین زمانی که رشد اقتصادی بخشی، بطور شاخص، بسمت اقتصادهای دولتی و غیردولتی، هر دو، گرایش دارد. این روش شناسی گسترش یافته با اطلاعاتی از "lowell" Massachusetts نخستین منطقه سرشماری کلانشهر (PMSA) توضیح داده می‌شود.

- مقاله‌ای که توسط J. Esteban از مؤسسه تحلیل اقتصادی بارسلونای ایتالیا تحریر شده و در ۲۰۰۰ باعنوان «همگرایی در اروپا و ساختار صنعتی» منتشر شده است.

در این مقاله، سعی شده است، دامنه‌ای از نابرابری بین منطقه‌ای موجود در کل بهره‌وریهای طبقه کارگر اتحادیه اروپایی را به تفاوتها در ترکیب فعالیتهای ناحیه‌ای نسبت دهد. بدلیل این اثر است که تحلیل تغییر-سهم بکار می‌رود و نشان داده می‌شود که تخصیص شدن مناطق، نقش بسیار ناچیزی دارند و تفاوتهای بین منطقه‌ای، اساساً می‌توانند تنها با شکافهای بهره‌وری یکنواخت توضیح داده شوند.

- مقاله‌ای که توسط فردی بنام Hoppes, R. Bradley در ۱۹۹۱ باعنوان «تحلیل تغییر-سهم صنعتی فرامنطقه‌ای با کمک نمودار لوتاس» نگاشته شده است

به اندازه رشد اقتصادی کل کشور می‌بود می‌بایست ۳۷۳۵۵۱ شغل طی این دوره بوجود می‌آمد ولی در این دوره به اندازه ۳۹۶۰۲۸ شغل در سطح استان بوجود آمده است.

طبق نتایج تغییرات ساختاری در این دوره، فعالیت‌های کشاورزی، معدن، صنعت و ساختمان دارای مقادیر منفی هستند که معنای آن این است که این فعالیت‌ها رشد کندتری در مقایسه با فعالیت‌های دیگر داشته‌اند و فعالیت‌های خدمات، آب و برق و گاز و سایر دارای اعداد مثبتی هستند که بیانگر آن است که رشد این فعالیت‌ها در کشور مثبت بوده و این فعالیت‌ها در سطح استان سریع‌الرشد هستند و در مجموع نیز فعالیت‌های سریع‌الرشد بر فعالیت‌های بارشد کندتر غلبه دارند.

نتایج تغییرات ناشی از رقابت نسبی فعالیت‌ها نیز حاکی از آن است که فقط فعالیت‌هایی مانند کشاورزی و صنعت دارای مزیت نسبی هستند و فعالیت‌های دیگر، محیط مناسبی را برای رشد در استان ندارند و منفی بودن جمع تغییرات رقابتی برای استان نشان می‌دهد که استان در این دوره مزایای نسبی و رقابتی در فعالیت‌ها نسبت به دیگر مناطق کشور را دارا نمی‌باشد (جدول شماره ۱ مبین این موضوع است).

نتایج تحلیل تغییر سهم برای استان تهران نسبت به کل کشور طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۶۵ نشان می‌دهد که بجز بخش «سایر» تمام بخش‌ها در این دوره دارای تغییر اشتغال مثبت بوده‌اند.

آطور که از جزء سهم ملی پیداست در این دوره تمام بخش‌های اقتصادی بجز بخش کشاورزی و سایر بیش از متوسط ملی رشد داشته‌اند و در کل نیز اگر رشد اقتصادی استان تهران در این دوره به اندازه رشد اقتصادی کل کشور می‌بود بایستی ۶۱۲۸۸۹ شغل بوجود می‌آمد. با توجه به اینکه میزان اشتغال ایجاد شده در این دوره معادل ۷۹۱۶۸۸ شغل می‌باشد، بنابراین رشد اقتصادی استان تهران در این دوره بیش از متوسط رشد ملی بوده است که البته ناشی از فعالیت بخش‌های صنعت، معدن، آب و برق و گاز، ساختمان و خدمات می‌باشد که نشانگر این است که در این دوره اقتصادی، استان تهران فقط خدماتی نبوده است.

بیانگر این است که ساختار و ترکیب بخش‌های اقتصادی در استان و شهرستان‌های تابعه، طی دو دوره مورد بررسی مطلوب بوده است.

۴- نتایج تجربی تحقیق

۴-۱- نتایج مربوط به استان تهران

تحلیل تغییر سهم برای مقایسه رشد اقتصادی استان تهران با کل کشور طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ و ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ بکار گرفته شده است، همچنین بدلیل شرایط خاص و عدم ثبات مانند شرایط انقلاب و جنگ تحمیلی و... که بر سال‌های مورد بررسی حاکم بوده است که ممکن است نتایج را در دوره‌های فرضی مخدوش سازد بنابراین تجزیه و تحلیل تغییر سهم برای دوره ۱۳۵۵-۷۵ نیز بررسی شده است. همچنین با توجه به اطلاعات موجود، این مقایسه برای دو دوره ۷۹-۱۳۵۵ و ۷۹-۱۳۶۵ نیز محاسبه گردیده است که تحلیل‌های فوق در جدول‌های (۱، ۲، ۳، ۴ و ۵) آمده است.

رشد اشتغال طی دوره ۱۳۵۵-۶۵ در تمام بخش‌های اقتصادی بجز بخش استخراج معدن مثبت بوده است؛ در مجموع هم طی این دوره به میزان ۳۹۶۰۲۸ نفر به کل اشتغال استان اضافه شده است.

برای اینکه مشخص شود که این تغییر ناشی از چه عواملی است نتایج تغییر سهم را مورد بررسی قرار می‌دهیم. نتایج مربوط به جزء سهم ملی نشان دهنده مقدار اشتغال است که باید بوجود بیاید به شرطی که فعالیت مورد نظر در استان تهران به اندازه متوسط ملی رشد کند. اگر نتایج بدست آمده در جزء سهم ملی با رشد واقعی بوجود آمده مقایسه شود، دیده می‌شود که فقط در بخش‌های خدمات و سایر است که رشد تحقق یافته بیش از مقدار مورد انتظار می‌باشد که این مطلب نشانگر خدماتی بودن اقتصاد استان در این دوره می‌باشد.

البته مجموع سهم ملی نیز نشان می‌دهد که استان در این دوره سهمی بیشتر از اشتغال و رشد فعالیت‌ها نسبت به متوسط ملی داشته است چون اگر رشد اقتصادی استان

طی این دوره مزیت نسبی و رقابتی نسبت به دیگر مناطق کشور ندارد (جدول شماره ۳ این مبحث را نشان می‌دهد).

در استان تهران طی دوره ۱۳۶۵-۷۹ نیز همانند دوره ۱۳۶۵-۷۵ مشاهده می‌شود که بجز بخش «سایر» تمام بخشها در این دوره دارای رشد اشتغال مثبت می‌باشند. در مورد سهم ملی در این دوره باید گفت که تمام بخشهای اقتصادی - بجز کشاورزی و سایر - بیش از متوسط رشد ملی رشد داشته‌اند و در کل نیز اگر رشد اقتصادی استان در این دوره به اندازه رشد اقتصادی کل کشور می‌بود، می‌بایست ۷۰۲۴۳۳ نفر شغل بوجود می‌آمد، با توجه به اینکه میزان اشتغال ایجاد شده در این دوره معادل ۸۱۶۵۸۲ نفر شغل می‌باشد بنابراین رشد اقتصادی استان در این دوره بیش از متوسط رشد ملی بوده است که البته ناشی از فعالیت بخشهای صنعت، معدن، آب و برق و گاز، ساختمان و خدمات می‌باشد که نشانگر این است که در این دوره نیز مانند دوره ۱۳۶۵-۷۵ اقتصاد استان فقط خدماتی نبوده است.

تغییرات ساختاری در این دوره نیز نشان می‌دهد که فقط بخشهای کشاورزی و سایر، فعالیتها کم رشد بوده‌اند و استان تمرکز نامناسبی از اشتغال در این بخشها را دارا بوده است که باعث منفی شدن تغییرات ساختاری (ساختار صنعتی) در این بخشها شده است ولی سایر بخشها بالاخص بخش صنعت دارای رشد سریعی بوده‌اند و رشد این فعالیتها در کشور مثبت بوده است و سهم قابل توجهی از اشتغال در استان به این قبیل مشاغل اختصاص دارد. نتایج تغییرات ناشی از رقابت و مزیت نسبی فعالیتها نیز بیانگر این است که فعالیت بخشهای معدن، ساختمان و سایر، در این دوره دارای بستر مناسبی برای رشد در استان تهران هستند و منفی بودن کل رقم تغییرات رقابتی برای استان نیز حاکی از آن است که استان طی دوره ۱۳۶۵-۷۹ محیط مناسبی برای رشد فعالیتها نبوده است (جدول شماره ۴).

بررسیهای به عمل آمده در دوره ۱۳۵۵-۷۹ نشان می‌دهد که تمامی تحلیلها همانند دوره ۱۳۵۵-۷۵ می‌باشد و اضافه نمودن چند سال تغییری در نتایج ما ایجاد نمی‌کند (جدول شماره ۵).

تغییرات ساختاری نشان می‌دهند که در این دوره فقط بخشهای کشاورزی و سایر، فعالیتها کم رشد بوده‌اند و استان نیز تمرکز نامناسبی از اشتغال در این بخشها را دارا بوده است که باعث منفی شدن تغییرات ساختاری در این بخشها شده است ولی سایر بخشها بالاخص بخش صنعت دارای رشد سریعی بوده‌اند و رشد این فعالیتها در کشور مثبت بوده است و سهم قابل توجهی از اشتغال در استان به این مشاغل اختصاص دارد.

نتایج تغییرات ناشی از رقابت و مزیت نسبی فعالیتها بیانگر این است که فعالیت بخشهای معدن، ساختمان و سایر در این دوره دارای بستر مناسبی برای رشد استان تهران هستند و منفی بودن کل این رقم برای استان نیز حاکی از آن است که استان، طی این دوره محیط مناسبی برای رشد فعالیتها نبوده است (جدول شماره ۲ این بحث را تأیید می‌کند).

بر اساس نتایج بدست آمده طی دوره ۱۳۵۵-۷۵ تغییر اشتغال در تمام فعالیتهای اقتصادی مثبت بوده است و در مجموع نیز طی این دوره رقمی به میزان ۱۱۸۷۷۱۶ نفر بر میزان کل اشتغال استان افزوده شده است.

نتایج مربوط به جزء سهم ملی بیانگر آن است که رشد تحقق یافته در بخشهای صنعت، ساختمان، خدمات و سایر بیش از رشد مورد انتظار بوده است و جمع کل سهم ملی نیز نشان می‌دهد که استان تهران طی این دوره سهمی بیش از اشتغال و رشد فعالیتها نسبت به متوسط ملی داشته است چون اگر رشد اقتصادی استان به اندازه رشد اقتصادی کشور می‌بود می‌بایست ۹۷۹۱۴۶ نفر شغل در سطح استان طی این دوره بوجود می‌آمد، در صورتی که شغل ایجاد شده طی این دوره در استان معادل ۱۱۸۷۷۱۶ نفر می‌باشد که چیزی حدود ۲۰۸۵۷۰ نفر بیش از مقدار پیش بینی شده می‌باشد.

نتایج ناشی از ساختار نیز بیانگر آن است که استان تهران دارای ترکیبی از فعالیتها بوده که در این دوره رشد نسبتاً بالایی را دارا می‌باشند. اگر چه تغییرات ساختاری در بخشهای کشاورزی، آب و برق و گاز، خدمات و سایر از مزیت نسبی برخوردار نیستند و در کل نیز استان در

جدول شماره (۱): نتایج تحلیل تغییر - سهم برای استان تهران در مقایسه با کل کشور طی دوره ۶۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۶۵	رشد اشتغال	سهم استان از رشد ملی	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۷۴۴۴۳	۸۰۷۷۳	۶۳۳۰	۱۸۶۳	-۱۳۶۸۱	۱۳۸۱	۶۳۳۰
معادن	۱۳۷۴۱	۱۴۲۹	-۱۲۳۱۲	۳۴۳۹	-۱۲۲۳۱	-۳۵۱۹	-۱۲۳۱۲
صنعت	۳۳۶۷۵۳	۳۸۱۷۶۰	۴۵۰۰۷	۸۴۲۷۵	-۱۲۸۷۳	۸۹۴۶۲	۴۵۰۰۷
آب و برق و گاز	۱۸۵۷۲	۱۹۳۵۶	۷۸۴	۴۶۴۸	۴۲۱۵	-۸۰۷۸	۷۸۴
ساختمان	۱۳۵۲۳۳	۱۳۶۴۰۳	۱۱۷۰	۳۳۸۴۳	-۳۱۸۴۷	-۸۲۶	۱۱۷۰
خدمات	۸۸۴۰۵۲	۱۱۸۷۴۵۶	۳۰۳۴۰۴	۲۲۱۲۴۰	۴۱۲۲۴۸	-۳۳۰۰۸۴	۳۰۳۴۰۴
سایر	۲۹۸۷۵	۸۱۵۲۰	۵۱۶۴۵	۷۴۷۶	۱۰۶۵۳۴	-۶۲۳۶۶	۵۱۶۴۵
جمع	۱۴۹۲۶۶۹	۱۸۸۸۶۹۷	۳۹۶۰۲۸	۳۷۳۵۵۱	۳۳۶۵۰۸	-۳۱۴۰۳۰	۳۹۶۰۲۸

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

جدول شماره (۲): نتایج تحلیل تغییر - سهم برای استان تهران در مقایسه با کل کشور طی دوره ۷۵-۱۳۶۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۶۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم استان از رشد ملی	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۸۰۷۷۳	۸۱۸۹۶	۱۱۲۳	۲۶۲۱۱	-۲۱۹۹۶	-۳۰۹۲	۱۱۲۳
معادن	۱۴۲۹	۲۰۸۳۲	۱۹۴۰۳	۴۶۴	۳۴۰۰	۱۵۵۴۰	۱۹۴۰۳
صنعت	۳۸۱۷۶۰	۶۰۶۸۳۱	۲۲۵۰۷۱	۱۲۳۸۸۲	۱۶۵۶۲۹	-۶۴۴۴۱	۲۲۵۰۷۱
آب و برق و گاز	۱۹۳۵۶	۲۹۱۴۰	۹۷۸۴	۶۲۸۱	۶۳۸۷	-۲۸۸۴	۹۷۸۴
ساختمان	۱۳۶۴۰۳	۲۴۵۸۵۹	۱۰۹۴۵۶	۴۴۲۶۳	۵۹۶۸	۵۹۲۲۴	۱۰۹۴۵۶
خدمات	۱۱۸۷۴۵۶	۱۶۲۲۳۴۱	۴۳۴۸۸۵	۳۸۵۳۳۴	۷۵۹۸۴	-۲۶۴۳۳	۴۳۴۸۸۵
سایر	۸۱۵۲۰	۷۳۴۸۶	-۸۰۳۴	۲۶۴۵۴	-۴۹۷۲۶	۱۵۲۳۸	-۸۰۳۴
جمع	۱۸۸۸۶۹۷	۲۶۸۰۳۸۵	۷۹۱۶۸۸	۶۱۲۸۸۹	۱۸۵۶۴۷	-۶۸۴۸	۷۹۱۶۸۸

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

جدول شماره (۳): نتایج تحلیل تغییر - سهم برای استان تهران در مقایسه با کل کشور طی دوره ۷۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم استان از رشد ملی	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۷۴۴۴۳	۸۱۸۹۶	۷۴۵۳	۴۸۸۳۲	-۳۹۷۴۱	-۱۶۳۹	۷۴۵۳
معادن	۱۳۷۴۱	۲۰۸۳۲	۷۰۹۱	۹۰۱۴	-۴۴۲۸	۲۵۰۶	۷۰۹۱
صنعت	۳۳۶۷۵۳	۶۰۶۸۳۱	۲۷۰۰۷۸	۲۲۰۹۰۰	-۴۳۶۸۷	۹۲۸۶۵	۲۷۰۰۷۸
آب و برق و گاز	۱۸۵۷۲	۲۹۱۴۰	۱۰۵۶۸	۱۲۱۸۳	۱۴۶۳۵	-۱۶۲۵۰	۱۰۵۶۸
ساختمان	۱۳۵۲۳۳	۲۴۵۸۵۹	۱۱۰۶۲۶	۸۸۷۰۹	-۳۶۱۷۷	۵۸۰۹۴	۱۱۰۶۲۶
خدمات	۸۸۴۰۵۲	۱۶۲۲۳۴۱	۷۳۸۲۸۹	۵۷۹۹۱۱	۶۴۳۱۳۰	-۴۸۴۷۵۳	۷۳۸۲۸۹
سایر	۲۹۸۷۵	۷۳۴۸۶	۴۳۶۱۱	۱۹۵۹۷	۵۳۳۳۷	-۲۹۳۲۳	۴۳۶۱۱
جمع	۱۴۹۲۶۶۹	۲۶۸۰۳۸۵	۱۱۸۷۷۱۶	۹۷۹۱۴۶	۵۸۷۰۶۹	-۳۷۸۴۹۹	۱۱۸۷۷۱۶

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

۲-۴- نتایج مربوط به شهرستان تهران

رشد اشتغال در دوره ۱۳۵۵-۶۵ در شهرستان تهران در فعالیتهای کشاورزی، صنعت، خدمات و سایر، مثبت بوده و رشد اشتغال در فعالیتهای معدن، آب و برق و گاز و ساختمان منفی بوده است و در کل، تغییر اشتغال در این دوره به میزان ۲۱۰۰۵۷ نفر بوده است که براساس نتایج جزء سهم ملی (سهم شهرستان از استان)، این شهرستان دارای اشتغال ایجاد شده‌ای کمتر از میزان مورد انتظار بوده است زیرا برحسب انتظار باید مقدار اشتغال ایجاد شده به اندازه ۳۵۳۱۲۱ نفر می‌بود در صورتی که مقدار اشتغال واقعی ایجاد شده به اندازه ۲۱۰۰۵۷ می‌باشد، که در حدود ۱۴۳۰۶۴ نفر کمتر از مقدار مورد انتظار بوده است و تمام فعالیتهای بجز فعالیت سایر، رشد اشتغال کمتر از مقدار مورد انتظار داشته‌اند.

مثبت بودن تغییرات ناشی از ساختار فعالیتهای بجز خدمات و سایر، می‌باشد؛ این در حالی است که سایر فعالیتهای رشد کندتری را داشته‌اند.

تغییرات ناشی از مزیت نسبی فعالیتهای حاکمی از آن است که شهرستان تهران نسبت به استان، مزایای رقابتی چندانی در تمام فعالیتهای اقتصادی ندارد و بیشتر محیط مناسبی برای فعالیت کشاورزی است که این محیط مناسب نیز چندان چشمگیر نمی‌باشد (جدول شماره ۶).

در دوره ۱۳۶۵-۷۵ تمام فعالیتهای بجز کشاورزی و سایر، دارای رشد اشتغال مثبت بوده‌اند اما با توجه به سهم ملی، تمام فعالیتهای اقتصادی بجز بخشهای معدن و ساختمان در این دوره دارای رشد کمتری از مقدار مورد انتظار بوده‌اند و در کل نیز تغییر اشتغال شهرستان از مقدار مورد انتظار به میزان ۲۱۸۰۱۴ نفر کمتر است.

براساس تغییرات ساختاری در این دوره، تمام فعالیتهای بجز فعالیت کشاورزی، خدمات و سایر، دارای ارقام مثبت هستند که نشانگر آن است که تمام این فعالیتهای دارای رشد سریعی در استان بوده‌اند و شهرستان تهران درصد بیشتری از اشتغال را در این فعالیتهای دارا می‌باشد که در کل باعث مثبت شدن مجموع تغییرات

ساختاری شده است.

طبق تغییرات ناشی از رقابت، تمام بخشهای بجز معدن دارای ارقام منفی هستند که نشانگر آن است که در این دوره تمامی فعالیتهای (بجز معدن) از مزیت نسبی و محیط مناسبی برای فعالیت برخوردار نیستند (جدول شماره ۷).

برای اطمینان از نتایج تحلیل در شهرستان تهران به دلیل وجود شرایط خاص حاکم در دو دوره ۱۳۵۵-۵۶ و ۱۳۶۵-۷۵، تحلیل تغییر سهم را برای دوره ۱۳۵۵-۷۵ نیز بدست می‌آوریم.

در دوره ۱۳۵۵-۷۵ تمامی بخشهای اقتصادی دارای رشد اشتغال مثبت می‌باشند اما رشد تمامی بخشهای اقتصادی (بجز بخش سایر) کمتر از مقدار مورد انتظار می‌باشد؛ بدین صورت که از جمع ستون سهم ملی بر می‌آید، انتظار رشد اشتغالی به اندازه ۱۰۵۹۰۳۶ نفر را داشته‌ایم اما با افزایش اشتغالی به اندازه ۶۳۷۹۸۹ نفر مواجهیم که نشان دهنده آن است که تغییر اشتغال به اندازه ۴۲۱۰۴۷ نفر کمتر از مقدار مورد انتظار می‌باشد. نتایج تغییرات ساختاری نشان می‌دهد که بجز بخشهای کشاورزی، معدن و آب و برق و گاز که دارای تغییرات ساختاری منفی هستند و نشانه رشد کندتر این بخشها است، سایر بخشهای اقتصادی مثبتند و رشد سریعتری دارند و ترکیب فعالیتهای اقتصادی در استان بیشتر متمایل به سمت آنها بوده است و مثبت بودن جمع تغییرات ناشی از ساختار فعالیتهای بجز بخشهای کشاورزی، حاکمی از آن است که این شهرستان دارای ترکیبی از فعالیتهای بوده که در این دوره رشد نسبتاً بالایی را دارا بوده‌اند.

اما نتایج تغییرات ناشی از مزیت نسبی نشان دهنده این موضوع است که هیچ یک از بخشهای اقتصادی در طی این دوره در سطح شهرستان نسبت به استان، دارای مزیت نسبی نیستند و شهرستان تهران در هیچ یک از فعالیتهای، محیط و شرایط مساعدی را دارا نمی‌باشد (جدول شماره ۸).

۳-۴- نتایج مربوط به شهرستان کرج

در دوره ۱۳۵۵-۶۵ شهرستان کرج در تمامی فعالیتهای بجز معدن دارای رشد اشتغال می‌باشد. از مقایسه

جدول شماره (۴): نتایج تحلیل تغییر - سهم برای استان تهران در مقایسه با کل کشور طی دوره ۷۹-۱۳۶۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۶۵	اشتغال در سال ۱۳۷۹	رشد اشتغال	سهم استان از رشد ملی	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۸۰۷۷۳	۸۲۷۷۰	۱۹۹۷	۳۰۰۴۱	-۲۲۳۶۲	-۵۶۸۲	۱۹۹۷
معادن	۱۴۲۹	۲۱۰۰۹	۱۹۵۸۰	۵۳۱	۳۴۹۸	۱۵۵۵۰	۱۹۵۸۰
صنعت	۳۸۱۷۶۰	۶۱۲۸۵۳	۲۳۱۰۹۳	۱۴۱۹۸۲	۱۷۴۲۱۶	-۸۵۱۰۵	۲۳۱۰۹۳
آب و برق و گاز	۱۹۳۵۶	۲۹۳۴۵	۹۹۸۹	۷۱۹۹	۶۵۳۱	-۳۷۴۱	۹۹۸۹
ساختمان	۱۳۶۴۰۳	۲۴۸۱۴۰	۱۱۱۷۳۷	۵۰۷۳۰	۵۵۷۴	۵۵۴۳۳	۱۱۱۷۳۷
خدمات	۱۱۸۷۴۵۶	۱۶۳۷۶۷۳	۴۵۰۲۱۷	۴۴۱۶۳۱	۷۵۸۰۵	-۶۷۲۱۹	۴۵۰۲۱۷
سایر	۸۱۵۲۰	۷۳۴۸۹	-۸۰۳۱	۳۰۳۱۸	-۵۳۵۶۱	۱۵۲۱۲	-۸۰۳۱
جمع	۱۸۸۸۶۹۷	۲۷۰۵۲۷۹	۸۱۶۵۸۲	۷۰۲۴۳۳	۱۸۹۷۰۲	-۷۵۵۵۲	۸۱۶۵۸۲

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن و آمارگیری از ویژگیهای اشتغال و بیکاری خانوار، محاسبات تحقیق

جدول شماره (۵): نتایج تحلیل تغییر - سهم برای استان تهران در مقایسه با کل کشور طی دوره ۷۹-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم استان از رشد ملی	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۷۴۴۴۳	۸۲۷۷۰	۸۳۲۷	۵۳۲۴۵	-۴۰۷۴۹	-۴۱۶۹	۸۳۲۷
معادن	۱۳۷۴۱	۲۱۰۰۹	۷۲۶۸	۹۸۲۸	-۴۶۶۷	۲۱۰۶	۷۲۶۸
صنعت	۳۳۶۷۵۳	۶۱۲۸۵۳	۲۷۶۱۰۰	۲۴۰۸۶۱	-۴۳۲۱۵	۷۸۴۵۵	۲۷۶۱۰۰
آب و برق و گاز	۱۸۵۷۲	۲۶۳۴۵	۱۰۷۷۳	۱۳۲۸۴	۱۵۰۳۹	-۱۷۵۵۰	۱۰۷۷۳
ساختمان	۱۳۵۲۳۳	۲۴۸۱۴۰	۱۱۲۹۰۷	۹۶۷۲۵	-۳۸۰۸۳	۵۴۲۶۶	۱۱۲۹۰۷
خدمات	۸۸۴۰۵۲	۱۶۳۷۶۷۳	۷۵۳۶۲۱	۶۳۲۳۱۳	۶۶۲۴۴۶	-۵۴۱۱۳۹	۷۵۳۶۲۱
سایر	۲۹۸۷۵	۷۳۴۸۹	۴۳۶۱۴	۲۱۳۶۸	۵۱۶۱۸	-۲۹۳۷۲	۴۳۶۱۴
جمع	۱۴۹۲۶۶۹	۲۷۰۵۲۷۹	۱۲۱۲۶۱۰	۱۰۶۷۶۲۴	۶۰۲۳۸۹	-۴۵۷۴۰۲	۱۲۱۲۶۱۰

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن و آمارگیری از ویژگیهای اشتغال و بیکاری خانوار، محاسبات تحقیق

جدول شماره (۶): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان تهران در مقایسه با استان طی دوره ۶۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۶۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۲۳۱۷۲	۲۵۸۹۵	۲۷۲۳	۶۱۴۸	-۴۱۷۸	۷۵۳	۲۷۲۳
معادن	۱۳۰۷۱	۱۱۲۲	-۱۱۹۴۹	۳۴۶۸	-۱۵۱۸۰	-۲۳۷	-۱۱۹۴۹
صنعت	۲۹۷۶۲۴	۳۱۱۸۷۸	۱۴۲۵۴	۷۸۹۶۴	-۳۹۱۸۷	-۲۵۵۲۳	۱۴۲۵۴
آب و برق و گاز	۱۷۱۵۵	۱۶۱۶۷	-۹۸۸	۴۵۵۱	-۳۵۵۰	-۱۹۸۹	-۹۸۸
ساختمان	۱۱۴۵۳۰	۹۶۵۶۲	-۱۷۹۶۸	۳۰۳۸۷	-۲۹۳۹۶	-۱۸۹۵۹	-۱۷۹۶۸
خدمات	۸۳۷۵۹۹	۱۰۱۸۶۵۷	۱۸۱۰۵۸	۲۲۲۲۸	۶۵۲۳۴	-۱۰۶۴۰۳	۱۸۱۰۵۸
سایر	۲۷۷۹۷	۷۰۷۲۵	۴۲۹۲۷	۷۳۷۵	۴۰۶۷۹	-۵۱۲۷	۴۲۹۲۷
جمع	۱۳۳۰۹۴۹	۱۵۴۱۰۰۶	۲۱۰۰۵۷	۳۵۳۱۲۱	۱۴۴۲۳	-۱۵۷۴۸۷	۲۱۰۰۵۷

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

قبل بیانگر این واقعیتند که تمامی بخشها بجز بخش کشاورزی دارای بستر مناسبی برای فعالیت در این شهرستان هستند که این بستر برای بخش خدمات و پس از آن برای بخش صنعت چشمگیر است (جدول شماره ۱۰).

۴-۴- نتایج مربوط به شهرستان ورامین

رشد اشتغال در این شهرستان در دوره ۱۳۵۵-۶۵ برای تمامی فعالیتها مثبت بوده است و بیشترین مقدار افزایش در این دوره مربوط به بخش خدمات می باشد که به میزان ۲۶۴۳۶ نفر شغل در این دوره برای این بخش ایجاد شده است.

با توجه به جزء سهم ملی، تمامی فعالیتها عمده اقتصادی بجز کشاورزی و معدن در این دوره دارای رشدی بیش از مقدار مورد پیش بینی بوده اند و در این میان رشد بخش خدمات قابل توجه است که در کل، پیش بینی افزایش اشتغال چیزی در حدود ۱۰۲۴۱ نفر شغل بوده است اما شغل واقعی ایجاد شده به اندازه ۳۵۹۹۷ نفر می باشد که به میزان ۲۵۷۵۶ نفر بیش از مقدار مورد انتظار بوده است.

جزء ناشی از ساختار نشان می دهد که تمامی بخشها بجز بخش خدمات و سایر - که مثبت هستند - سایر بخشها دارای رشد کندتری هستند که ناشی از ترکیب نامناسب این بخشها است و اکثراً به دلیل رشد کندتر آنها در سطح استان است.

جزء تغییرات ناشی از مزیت نسبی (رقابتی) بیان می کند که در این دوره شهرستان ورامین در تمامی فعالیتها بدون استثنا دارای مزیت نسبی است و بستر مهیا و آماده ای برای تمامی فعالیتها دارد که مزیت نسبی فعالیت خدمات در میان تمامی فعالیتها مقام اول را دارد (جدول شماره ۱۱).

در دوره بعد یعنی ۱۳۶۵-۷۵ تمامی فعالیتها بجز بخش سایر، دارای رشد اشتغال مثبت هستند که در این دوره بخشهای خدمات و سپس بخش صنعت دارای بیشترین افزایش اشتغال می باشند.

طبق جزء سهم ملی، بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز، ساختمان و خدمات دارای افزایش اشتغالی

ستون سهم ملی بار شد اشتغال واقعی چنین برمی آید که تمامی بخشهای اقتصادی به غیر از کشاورزی و معدن دارای تغییر اشتغالی بیش از مقدار مورد انتظار می باشند که این رشد اشتغال در مورد بخش خدمات چشمگیر می باشد. در کل نیز افزایش اشتغال مورد انتظار ۲۸۵۱۲ نفر بوده است در صورتی که اشتغال ایجاد شده به اندازه ۱۴۴۳۲۸ نفر می باشد که تا حدود ۱۱۵۸۱۶ نفر بیش از مقدار انتظاری است که بسیار قابل توجه می باشد و بیشتر به دلیل افزایش اشتغال بخش خدمات می باشد.

در این دوره شهرستان کرج شاهد منفی بودن تغییرات ناشی از ساختار در فعالیتها کشاورزی، معدن، صنعت، آب و برق و گاز و ساختمان می باشد که دلیل آن این است که این فعالیتها دارای رشد کندتری در استان بوده اند. در این دوره بخش خدمات و سایر، دارای رشد بیشتری بوده اند؛ اما در کل، تغییرات ساختاری منفی هستند که نشانگر این است که در این دوره بطور کلی فعالیتها رشد کندتری داشته اند.

تغییرات ناشی از رقابت یا مزیت نسبی در این دوره نشانگر آن است که تمامی فعالیتها بجز بخش کشاورزی در این شهرستان دارای بستر مناسب و مساعدی برای فعالیت هستند و در کل، شهرستان کرج بستر بسیار آماده و مهبیایی برای تمامی فعالیتها بجز کشاورزی می باشد (جدول شماره ۹).

در دوره بعد که ۱۳۶۵-۷۵ می باشد تمامی فعالیتها حتاً بخش معدن افزایش اشتغال داشته اند.

همچنین رشد اشتغال تمامی بخشها بجز بخش کشاورزی بیش از مقدار مورد انتظار بوده است که افزایش اشتغال بخش خدمات چشمگیر است و در کل افزایش اشتغال به میزان ۲۹۳۰۷۷ نفر بوده که از مقدار انتظاری که ۱۰۵۵۴۵ نفر بوده است به اندازه ۱۸۷۵۳۲ نفر بیشتر است که عدد قابل توجهی است.

اما تغییرات ناشی از ساختار بیانگر این واقعیت هستند که بخشهای کشاورزی، خدمات و سایر دارای رشد کندتری هستند که این رشد کمتر بر رشد سریعتر دیگر بخشها فائق آمده است.

تغییرات رقابتی ناشی از مزیت نسبی نیز همانند دوره

بخشها می باشد اما بقیه بخشها ترکیب مناسب و سرعت رشد بالایی دارند اما به دلیل اینکه در کل، تغییرات ساختاری منفی می باشند ترکیب فعالیتها همانند دوره قبل نامناسب می باشد.

تغییرات ناشی از رقابت در این دوره نشانگر این است که تمامی فعالیتها بجز معدن دارای ارقامی مثبتند که حاکی از مساعد بودن محیط برای تمامی این فعالیتها می باشد و در این میان بخش صنعت و پس از آن خدمات بیشترین مزیت را دارا هستند (جدول شماره ۱۲).

بیش از مقدار مورد انتظار هستند اما بخشهای کشاورزی و سایر، دارای رشدی کمتر از میزان مورد انتظار بوده اند. در کل، میزان اشتغال ایجاد شده ۶۶۳۱۳ نفر بوده است که در مقایسه با مقدار انتظاری آن که ۳۱۲۶۸ نفر شغل می باشد چیزی حدود ۳۵۰۴۵ نفر بیشتر است.

طبق نتایج حاصل از تغییرات ساختاری، ارقام مربوط به بخشهای کشاورزی، خدمات و سایر، منفی هستند که نشانه رشد کمتر و ترکیب نامناسب در این

جدول (۷): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان تهران در مقایسه با استان طی دوره ۷۵-۱۳۶۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۶۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان تهران از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۲۵۸۹۵	۲۳۲۶۶	-۲۶۲۹	۱۰۸۵۴	-۱۰۴۹۴	-۲۹۸۹	-۲۶۲۹
معدن	۱۱۲۲	۱۷۳۰۶	۱۶۱۸۴	۴۷۰	۱۴۷۶۴	۹۴۹	۱۶۱۸۴
صنعت	۳۱۱۸۷۸	۴۳۰۶۴۲	۱۱۸۷۶۴	۱۳۰۷۳۰	۵۳۱۴۱	-۶۵۱۰۷	۱۱۸۷۶۴
آب و برق و گاز	۱۶۱۶۷	۲۱۲۲۰	۵۰۵۳	۶۷۷۷	۱۳۹۵	-۳۱۱۹	۵۰۵۳
ساختمان	۹۶۵۶۲	۱۴۸۸۴۷	۵۲۲۸۵	۴۰۴۷۶	۳۷۰۱۰	-۲۵۲۰۱	۵۲۲۸۵
خدمات	۱۰۱۸۶۵۷	۱۲۷۱۸۹۰	۲۵۳۲۳۳	۴۲۶۹۹۲	-۵۳۹۲۷	-۱۱۹۸۳۲	۲۵۳۲۳۳
سایر	۷۰۷۲۵	۵۵۷۶۷	-۱۴۹۵۸	۲۹۶۴۴	-۳۶۶۱۶	-۷۹۸۸	-۱۴۹۵۸
جمع	۱۵۴۱۰۰۶	۱۹۶۸۹۳۸	۴۲۷۹۳۲	۶۴۵۹۴۶	۵۲۷۳	-۲۲۳۲۸۷	۴۲۷۹۳۲

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

جدول شماره (۸): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان تهران در مقایسه با کل استان طی دوره ۷۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان تهران از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۲۳۱۷۲	۲۳۲۶۶	۹۴	۱۸۴۳۸	-۱۶۱۱۸	-۲۲۲۶	۹۴
معدن	۱۳۰۷۱	۱۷۳۰۶	۴۲۳۵	۱۰۴۰۱	-۳۶۵۵	-۲۵۱۰	۴۲۳۵
صنعت	۲۹۷۶۲۴	۴۳۰۶۴۲	۱۳۳۰۱۸	۲۳۶۸۱۹	۱۸۷۷	-۱۰۵۶۷۸	۱۳۳۰۱۸
آب و برق و گاز	۱۷۱۵۵	۲۱۲۲۰	۴۰۶۵	۱۳۶۵۰	-۳۸۸۹	-۵۶۹۷	۴۰۶۵
ساختمان	۱۱۴۵۳۰	۱۴۸۸۴۷	۳۴۳۱۷	۹۱۱۳۱	۲۵۵۹	-۵۹۳۷۳	۳۴۳۱۷
خدمات	۸۳۷۵۹۹	۱۲۷۱۸۹۰	۴۳۴۲۹۱	۶۶۶۴۷۷	۳۳۰۱۸	-۲۶۵۲۰۴	۴۳۴۲۹۱
سایر	۲۷۷۹۸	۵۵۷۶۷	۲۷۹۶۹	۲۲۱۱۹	۱۸۴۶۰	-۱۲۶۱۰	۲۷۹۶۹
جمع	۱۳۳۰۹۴۹	۱۹۶۸۹۳۸	۶۳۷۹۸۹	۱۰۵۹۰۳۶	۳۲۲۵۲	-۴۵۳۲۹۸	۶۳۷۹۸۹

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

افزایش اشتغال بیش از مقدار مورد انتظار مواجهیم؛ در مجموع نیز شهرستان دماوند به اندازه ۱۴۹۲ نفر شغل بیش از مقدار مورد انتظار رشد داشته است.

در این دوره فعالیتهای کشاورزی، معدن، صنعت، آب و برق و گاز و ساختمان فعالیتهای نسبتاً کم رشدی در سطح کل استان بوده اند که به همین دلیل تغییرات ناشی از ساختار فعالیتهای برای این بخشها منفی شده است و در کل ترکیب فعالیتهای در این دوره نامناسب بوده

۴-۵- نتایج مربوط به شهرستان دماوند

شهرستان دماوند طی دوره ۱۳۵۵-۶۵ در مجموع شاهد رشد اشتغال مثبت در فعالیتهای اقتصادی بوده است و تنها در بخش ساختمان، اشتغال مواجه بارشد منفی بوده است.

نتایج مربوط به سهم ملی نشان می دهد که در بخشهای صنعت، آب و برق و گاز، خدمات و سایر، با

جدول شماره (۹): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان کرج در مقایسه با استان طی دوره ۶۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۶۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان کرج از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۳۰۰۶۳	۳۰۶۲۵	۵۶۲	۷۹۷۶	-۵۴۲۰	-۱۹۹۴	۵۶۲
معدن	۵۳۰	۱۲۹	-۴۰۱	۱۴۱	-۶۱۵	۷۴	-۴۰۱
صنعت	۲۶۴۹۲	۵۴۴۰۷	۲۷۹۱۵	۷۰۲۹	-۳۴۸۸	۲۴۳۷۴	۲۷۹۱۵
آب و برق و گاز	۱۲۴۱	۲۶۷۳	۱۴۳۲	۳۲۹	-۲۷۷	۱۳۸۰	۱۴۳۲
ساختمان	۱۴۶۹۲	۳۱۷۴۶	۱۷۰۵۴	۳۸۹۸	-۳۷۷۱	۱۶۹۲۷	۱۷۰۵۴
خدمات	۳۲۹۱۰	۱۲۳۶۲۹	۹۰۷۱۹	۸۷۳۲	۲۵۶۳	۷۹۴۲۴	۹۰۷۱۹
سایر	۱۵۳۷	۸۵۸۴	۷۰۴۷	۴۰۸	۲۲۴۹	۴۳۹۰	۷۰۴۷
جمع	۱۰۷۴۶۵	۲۵۱۷۹۳	۱۴۴۳۲۸	۲۸۵۱۲	-۸۷۵۹	۱۲۴۵۷۵	۱۴۴۳۲۸

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

جدول شماره (۱۰): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان کرج در مقایسه با استان طی دوره ۷۵-۱۳۶۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۶۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان کرج از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۳۰۶۲۵	۳۰۸۶۴	۲۳۹	۱۲۸۳۷	-۱۲۴۱۱	-۱۸۷	۲۳۹
معدن	۱۲۹	۲۸۰۷	۲۶۷۸	۵۴	۱۶۹۷	۹۲۶	۲۶۷۸
صنعت	۵۴۴۰۷	۱۳۵۱۱۲	۸۰۷۰۵	۲۲۸۰۶	۹۲۷۰	۴۸۶۲۹	۸۰۷۰۵
آب و برق و گاز	۲۶۷۳	۶۱۴۹	۳۴۷۶	۱۱۲۰	۲۳۱	۲۱۲۵	۳۴۷۶
ساختمان	۳۱۷۴۶	۷۹۳۳۵	۴۷۵۸۹	۱۳۳۰۷	۱۲۱۶۷	۲۲۱۱۵	۴۷۵۸۹
خدمات	۱۲۳۶۲۹	۲۷۵۱۶۲	۱۵۱۵۳۳	۵۱۸۲۲	-۶۵۴۵	۱۰۶۲۵۶	۱۵۱۵۳۳
سایر	۸۵۸۴	۱۵۴۴۱	۶۸۵۷	۳۵۹۸	-۴۴۴۴	۷۷۰۳	۶۸۵۷
جمع	۲۵۱۷۹۳	۵۴۴۸۷۰	۲۹۳۰۷۷	۱۰۵۵۴۵	-۳۴	۱۸۷۵۶۷	۲۹۳۰۷۷

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

مساعدی برای فعالیتهای اقتصادی می باشد (جدول شماره ۱۳).

بر اساس نتایج بدست آمده طی دوره ۷۵-۱۳۶۵ رشد اشتغال در تمامی فعالیتهای بجز کشاورزی مثبت بوده است. اگر نتایج مربوط به سهم ملی (سهم شهرستان از استان) را - که نشان دهنده مقدار اشتغالی است که می بایست بوجود آید اگر فعالیت مورد نظر در شهرستان دماوند به اندازه متوسط استان رشد می کرد - با نتایج رشد

است. نتایج ناشی از مزیت نسبی فعالیتهای نیز بیانگر این است که درصد قابل توجهی از فعالیتهای در این شهرستان دارای مزیت نسبی می باشند بطوری که بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز و خدمات (بالاخص) محیط مناسبی برای رشد این شهرستان داشته اند و مثبت بودن کل این رقم برای شهرستان دماوند حاکی از آن است که این شهرستان در این دوره دارای مزایای نسبی و محیط

جدول شماره (۱۱): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان ورامین در مقایسه با استان طی دوره ۶۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۶۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان ورامین از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۱۲۶۳۲	۱۵۶۰۴	۲۹۷۲	۳۳۵۱	-۲۲۷۷	۱۸۹۸	۲۹۷۲
معدن	۶۸	۷۹	۱۱	۱۸	-۷۹	۷۲	۱۱
صنعت	۱۱۴۵۹	۱۳۸۴۶	۲۳۸۷	۳۰۴۰	-۱۵۰۹	۸۵۶	۲۳۸۷
آب و برق و گاز	۱۴۰	۴۰۱	۲۶۱	۳۷	-۳۱	۲۵۵	۲۶۱
ساختمان	۴۲۴۳	۶۶۳۹	۲۳۹۶	۱۱۲۶	-۱۰۸۹	۲۳۵۹	۲۳۹۶
خدمات	۹۷۰۵	۳۶۱۴۱	۲۶۴۳۶	۲۵۷۵	۷۵۶	۲۳۱۰۵	۲۶۴۳۶
سایر	۳۵۱	۱۸۸۵	۱۵۳۴	۹۳	۵۱۴	۹۲۷	۱۵۳۴
جمع	۳۸۵۹۸	۷۴۵۹۵	۳۵۹۹۷	۱۰۲۴۱	-۳۷۱۶	۲۹۴۷۲	۳۵۹۹۷

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

جدول شماره (۱۲): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان ورامین در مقایسه با استان طی دوره ۷۵-۱۳۶۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۶۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان تهران از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۱۵۶۰۴	۲۰۳۵۱	۴۷۴۷	۶۵۴۱	-۶۳۲۴	۴۵۳۰	۴۷۴۷
معدن	۷۹	۴۵۱	۳۷۲	۳۳	۱۰۴۰	-۷۰۱	۳۷۲
صنعت	۱۳۸۴۶	۳۸۹۷۲	۲۵۱۲۶	۵۸۰۴	۲۳۵۹	۱۶۹۶۳	۲۵۱۲۶
آب و برق و گاز	۴۰۱	۱۴۵۰	۱۰۴۹	۱۶۸	۳۵	۸۴۶	۱۰۴۹
ساختمان	۶۶۳۹	۱۵۶۹۲	۹۰۵۳	۲۷۸۳	۲۵۴۵	۳۷۲۶	۹۰۵۳
خدمات	۳۶۱۴۱	۶۲۱۹۳	۲۶۰۵۲	۱۵۱۴۹	-۱۹۱۳	۱۲۸۱۶	۲۶۰۵۲
سایر	۱۸۸۵	۱۷۹۹	-۸۶	۷۹۰	-۹۷۶	۱۰۰	-۸۶
جمع	۷۴۵۹۵	۱۴۰۹۰۸	۶۶۳۱۳	۳۱۲۶۸	-۳۲۳۵	۳۸۲۸۰	۶۶۳۱۳

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

نسبی و رقابتی کمتری در فعالیتهای به نسبت دیگر شهرستانها می باشد (جدول شماره ۱۴).

۵- نتیجه گیری و پیشنهادات

در این قسمت نتایج کاربرد تکنیک تغییر سهم مورد تحلیل قرار می گیرد. تکنیک تغییر سهم برای شناسایی و تجزیه اختلافات نرخ رشد مورد استفاده قرار می گیرد و در مورد استان تهران و شهرستانهای تابعه مورد استفاده قرار گرفته است که نتایج زیر را در بر می گیرد:

۵-۱- استان تهران

طی دوره زمانی ۱۳۵۵-۶۵ این استان فقط در فعالیتهای خدمات و سایر، دارای رشدی بالاتر از رشد مورد انتظار (که متوسط رشد کشور است) بوده است که البته همین دو بخش هم باعث شده اند که در کل سهم ملی نیز مقدار رشد فعالیتهای استان تهران نسبت به متوسط ملی بیشتر باشد. طی این دوره فعالیتهای کشاورزی، معدن، صنعت و ساختمان دارای تغییرات ساختاری منفی بوده اند که نشان دهنده آن است که ترکیب فعالیتهای مذکور مطلوب نبوده است اما بقیه فعالیتهای شامل آب و برق و گاز، خدمات و سایر از ترکیب مطلوبی برخوردار بوده اند. تغییرات ناشی از مزیت

واقعی اشتغال در این دوره مقایسه کنیم مشاهده می کنیم که افزایش اشتغال معدن، آب و برق و گاز، خدمات و سایر، بیش از مقدار مورد انتظار بوده است؛ اما در کل سهم ملی آنطور که از این دوره برمی آید رشد اشتغال کمتر از مقدار پیش بینی شده بوده است چون مقدار انتظاری ۸۹۳۰ نفر شغل بوده است اما مقدار رشد واقعی ایجاد شده رقم ۴۳۶۶ نفر شغل می باشد.

نتایج تغییرات ناشی از ساختار فعالیتهای بیانگر آن است که در این دوره فعالیتهای کشاورزی، خدمات و سایر، دارای مقادیر منفی هستند که به معنای آن است که این فعالیتهای رشد کندتری در مقایسه با دیگر فعالیتهای داشته اند و در مجموع رقم منفی مربوط به تغییرات ناشی از ساختار بیانگر آن است که بخشی از رشد شهرستان دماوند ناشی از تمرکز فعالیتهایی در این شهرستان بوده است که در سطح استان رشد کمتری در مقایسه با دیگر فعالیتهای داشته اند.

نتایج ناشی از مزیت نسبی فعالیتهای بیانگر آن است که برخی از فعالیتهای مانند آب و برق و گاز، خدمات و سایر دارای مزیت نسبی در شهرستان می باشند ولی بقیه فعالیتهای مزیت نسبی لازم را ندارند؛ در کل منفی بودن رقم تغییرات رقابتی برای شهرستان دماوند حاکی از آن است که شهرستان دماوند در این دوره دارای مزایای

جدول شماره (۱۳): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان دماوند در مقایسه با استان طی دوره ۶۵-۱۳۵۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۵۵	اشتغال در سال ۱۳۶۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان دماوند از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۸۵۷۶	۸۶۴۹	۷۳	۲۲۷۵	-۱۵۴۶	-۶۵۶	۷۳
معدن	۷۲	۹۹	۲۷	۱۹	-۸۴	۹۲	۲۷
صنعت	۱۱۷۸	۱۶۲۹	۴۵۱	۳۱۳	-۱۵۵	۲۹۴	۴۵۱
آب و برق و گاز	۳۶	۱۱۵	۷۹	۱۰	-۸	۷۷	۷۹
ساختمان	۱۷۶۸	۱۴۵۶	-۳۱۲	۴۶۹	-۴۵۴	-۳۲۷	-۳۱۲
خدمات	۳۸۳۸	۹۰۲۹	۵۱۹۱	۱۰۱۸	۲۹۹	۳۸۷۴	۵۱۹۱
سایر	۱۸۹	۳۲۶	۱۳۷	۵۰	۲۷۷	-۱۹۰	۱۳۷
جمع	۱۵۶۵۷	۲۱۳۰۳	۵۶۴۶	۴۱۵۴	-۱۶۷۱	۳۱۶۳	۵۶۴۶

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

ساختمان، خدمات و سایر، رشدی بالاتر از متوسط ملی داشته‌اند. در این دوره، ساختار بخشهای کشاورزی، معدن، صنعت و ساختمان منفی است که نشان دهنده آن است که ترکیب این فعالیتها نامطلوب بوده است و منفی بودن تغییرات رقابتی بخشهای کشاورزی، آب و برق و گاز، خدمات و سایر نشان می‌دهد که این بخشها از مزایای نسبی به دیگر نقاط کشور برخوردار نیستند و در کل، استان نیز (بدلیل منفی بودن مجموع تغییرات رقابتی) فاقد مزایای نسبی و رقابتی نسبت به دیگر نقاط کشور است. بنابراین بجاست با تغییر ساختار، در بخشهای ساختمان و معدن بیشتر سرمایه گذاری شود.

۲-۵. شهرستان تهران

در دوره ۱۳۵۵-۶۵ رشد اشتغال شهرستان تهران کمتر از رشد متوسط استان است که ناشی از رشد کم تمامی بخشها بجز بخش سایر، نسبت به متوسط رشد استان است. تغییرات ناشی از ساختار تمامی بخشها بجز بخش خدمات و سایر منفی است که نشانگر آن است که تمامی فعالیتها (بجز خدمات و سایر) دارای رشد کندتری هستند و ترکیب آنها نامناسب می‌باشد اما در کل بخاطر رشد سریع بخش خدمات و سایر با تغییر ساختاری مثبت روبه‌رو هستیم. تغییرات ناشی از رقابت در این شهرستان طی این دوره در تمامی فعالیتها بجز

نسبی فعالیتها در این دوره منفی می‌باشد که بیانگر آن است که این استان در این دوره فاقد مزایای نسبی و رقابتی نسبت به دیگر مناطق کشور است.

طی دوره زمانی ۱۳۶۵-۷۵ بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز، ساختمان و خدمات دارای رشدی بالاتر از متوسط ملی بوده‌اند و فقط بخش کشاورزی و سایر هستند که رشدی کمتر از متوسط ملی دارند. در این دوره نیز فقط بخش کشاورزی و سایر هستند که تغییرات ساختاری منفی دارند که نشان دهنده آن است که این دو بخش از ترکیب مطلوبی برخوردار نیستند اما بقیه بخشها ترکیب مطلوبی دارند. در این دوره فعالیت‌های کشاورزی، صنعت، آب و برق و گاز و خدمات دارای تغییرات رقابتی منفی بوده‌اند که این امر باعث شده است که در مجموع تغییرات ناشی از رقابت در سطح استان منفی گردد و در این دوره نیز استان تهران فاقد مزایای نسبی و رقابتی نسبت به دیگر مناطق کشور است، اگر چه بخشهای معدن، ساختمان و سایر از مزیت‌های نسبی برخوردار هستند. بررسی به عمل آمده طی دوره ۱۳۶۵-۷۹ نتایج بررسیهای حاصل از دوره دوم را تکرار می‌کند بنابراین با گذشت چند سال خللی در نتیجه تحقیق ایجاد نمی‌شود.

در مجموع در دوره ۱۳۵۵-۷۹ بخشهای صنعت،

جدول شماره (۱۴): نتایج تحلیل تغییر سهم برای شهرستان دماوند در مقایسه با استان طی دوره ۷۵-۱۳۶۵ (واحد: نفر)

بخش	اشتغال در سال ۱۳۶۵	اشتغال در سال ۱۳۷۵	رشد اشتغال	سهم شهرستان دماوند از رشد استان	تغییرات ساختاری	تغییرات رقابتی	کل
کشاورزی	۸۶۴۹	۷۴۱۵	-۱۲۳۴	۳۶۲۵	-۳۵۰۵	-۱۳۵۴	-۱۲۳۴
معدن	۹۹	۲۶۸	۱۶۹	۴۱	۱۳۰۳	-۱۱۷۵	۱۶۹
صنعت	۱۶۲۹	۲۱۰۵	۴۷۶	۶۸۳	۲۷۸	-۴۸۴	۴۷۶
آب و برق و گاز	۱۱۵	۳۲۱	۲۰۶	۴۸	۱۰	۱۴۸	۲۰۶
ساختمان	۱۴۵۶	۱۹۸۵	۵۲۹	۶۱۰	۵۵۸	-۶۳۹	۵۲۹
خدمات	۹۰۲۹	۱۳۰۹۶	۴۰۶۷	۳۷۸۵	-۴۷۸	۷۶۰	۴۰۶۷
سایر	۳۲۶	۴۷۹	۱۵۳	۱۳۷	-۱۶۹	۱۸۵	۱۵۳
جمع	۲۱۳۰۳	۲۵۶۶۹	۴۳۶۶	۸۹۳۰	-۲۰۰۴	-۲۵۶۰	۴۳۶۶

مأخذ: پردازش شده از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ محاسبات تحقیق

بخش کشاورزی منفی است.

در دوره زمانی ۱۳۶۵-۷۵ باز هم رشد تحقق یافته کمتر از مقدار مورد انتظار بوده است و فقط دو بخش معدن و ساختمان بارشدهی بیش از مقدار مورد انتظار مواجه بوده‌اند. تغییرات ساختاری در این دوره بجز در بخشهای کشاورزی، خدمات و سایر، در دیگر بخشهای اقتصادی مثبت می‌باشد که نشانگر رشد سریعتر آنها بوده و ترکیب فعالیتهای اقتصادی بیشتر متمایل به سمت آنها بوده است. در این دوره تمامی بخشها بجز بخش معدن با تغییرات رقابتی منفی مواجه بوده‌اند که نشانه عدم وجود مزیت نسبی در تمامی فعالیتهای بجز معدن در این دوره می‌باشد. بنابراین در این دوره بخش معدن بهترین بخش بوده است چون افزایش اشتغالی بیش از متوسط استان داشته و نیز دارای ترکیب مناسب و رشد سریعتر و همچنین از مزیت نسبی برخوردار بوده است پس جا دارد که در این بخش سرمایه‌گذاری بیشتری صورت گیرد.

۵-۳- شهرستان کرج

طی دوره ۱۳۵۵-۶۵ تغییر اشتغال ایجاد شده در این شهرستان بسیار چشمگیر و بیشتر از متوسط استان بوده است که ناشی از رشد بخشهای صنعت، آب و برق و گاز، ساختمان، خدمات و سایر می‌باشد. از نظر ساختاری نیز فقط بخشهای خدمات و سایر از ترکیب مناسبی برخوردار بوده‌اند و دارای رشد سریعتر بوده‌اند که باعث شده است در کل، تغییرات ساختاری با رقمی منفی مواجه شوند. از نظر رقابتی نیز تمامی بخشها بجز بخش کشاورزی دارای مزیت نسبی نسبت به دیگر مناطق کشور می‌باشند و در کل، شهرستان از مزیت نسبی نسبت به دیگر مناطق استان برخوردار است.

طی دوره ۱۳۶۵-۷۵ نیز تغییر اشتغال ایجاد شده بیش از مقدار مورد انتظار بوده است که ناشی از بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز، ساختمان، خدمات و سایر می‌باشد. از نظر ساختاری نیز بجز بخشهای کشاورزی، خدمات و سایر، بخشهای دیگر از ترکیب مناسب و رشد تندتری برخوردارند اما در مجموع

تغییرات ساختاری بارشده منفی مواجهند. از نظر رقابتی نیز مانند دوره قبل تمامی بخشها بجز بخش کشاورزی از مزیت نسبی و رقابتی نسبت به سایر نقاط استان برخوردارند.

بنابراین پیشنهاد می‌شود که در تمامی فعالیتهای بجز بخش کشاورزی در این استان سرمایه‌گذاری جدی شود اما ترکیب فعالیتهای خدماتی و سایر اصلاح گردد.

۵-۴- شهرستان ورامین

در دوره ۱۳۵۵-۶۵ در این شهرستان، بخشهای آب و برق و گاز، ساختمان، خدمات و سایر از جمله بخشهایی بوده‌اند که اشتغالی بیشتر از مقدار مورد انتظار داشته‌اند. تغییرات ناشی از ساختار فعالیتهای بیانگر آن است که اکثر فعالیتهای در این شهرستان به دلیل رشد کمتر آنها در سطح استان ارقامی منفی داشته‌اند و فقط بخشهای خدمات و سایر، از تغییرات ساختاری مثبت برخوردار بوده‌اند به همین دلیل مجموع تغییرات ساختاری طی این دوره از رقم منفی برخوردار بوده است. در این دوره شهرستان ورامین با تغییرات رقابتی مثبت مواجه بوده‌اند که ناشی از مثبت بودن تغییرات رقابتی تمامی بخشها در این شهرستان می‌باشد.

در دوره ۱۳۶۵-۷۵ بخشهای صنعت، آب و برق و گاز، ساختمان و خدمات با افزایش اشتغالی بیشتر از نرخ رشد اشتغال به سطح استان برخوردار بوده‌اند و بنابراین اشتغال ایجاد شده در بخشهای مذکور بیش از حد مورد انتظار بوده است. مجموع تغییرات ساختاری فعالیتهای منفی بوده است که به معنای آن است که ترکیب فعالیتهای در این دوره نامطلوب است و فعالیتهای مرتبط با کشاورزی، خدمات و سایر، از رشد کندتری در مقایسه با دیگر فعالیتهای برخوردار بوده‌اند. تغییرات رقابتی در این دوره فقط در بخش معدن منفی بوده و بقیه فعالیتهای از مزیت نسبی و رقابتی لازم برخوردارند.

بنابراین سرمایه‌گذاری در تمام بخشهای این شهرستان (بجز بخش معدن) به شرط اصلاح ترکیب فعالیتهای کاملاً به صرفه و اقتصادی است و باعث افزایش

